כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בראשית ■ כ"ד תשרי ה'תשע"ז ■ 26.10.2016 ■ גליון מס' 399

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

האם מותר לנו לאכול פרי מעץ הדעת?
לפני מספר שנים העליתי את הרעיון הבא על הכתב, יחד עם נושאים נוספים על סדר חומש בראשית. לא הייתי שלם עם עצמי לכתוב...
המשך בעמי 2

שויית קיץ
ניגש אלי אחד מן המתפללים והעיר לי בעדינות כי נשים לא נוהגות לומר קידוש לבנה, וכששאלתי אותו מדוע, הוא לא ידע להסביר...
המשך בעמי 3

סיפור לשבת
החלטה טובה ל"בראשית": לעולם אל תשפוט אף אחד!!!
זה קרה ביום כיפור תשע"ה (2014). בית הכנסת בו התפלל הרבי מליובאוויטש במשך עשרות שנים...
המשך בעמי 4

שביבים
■ להשכיר דירה למחלל שבת
■ אף פעם לא מאוחר מדי
■ סיפור השגחה שמימית
המשך בעמי 5

פרשת בראשית

אשר ברא אלקים לעשות

/ הרב יעקב הלוי פילבר

עולמנו נברא בתכנון ובתכנית מראש, דבר זה לומד ריש לקיש מסיום בריאת העולם בו כותבת התורה (בראשית א לא): "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי". בעוד ששאר ימי הבריאה נכתבו בלא ה"א הידיעה (יום אחד, יום שני, יום שלישי וכך הלאה), ואילו ביום ששי מדגישה התורה את היום בה"א הידיעה: "יום הששי", מה נשתנה יום ששי זה מכל שאר הימים? שאלה זו שאל ריש לקיש במסכת שבת (פח-א): "ה"א יתירה למה לי?" ועל כך הוא משיב: "מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". וכוונתו שכאן רומזת התורה ליום ששי היותר מפורסם והוא יום הששי בסיוון, יום שניתנה בו תורה לעולם על ידי עם ישראל. ועל דרשה זו נשאלת השאלה: מדוע קיום העולם או חלילה אפסותו מותנים בהסכמתם או אי הסכמתם של ישראל לקבל את התורה? אפשר להבין שאם היו אומרים שעם ישראל עצמו, שעל מנת כן נגאל ממצרים, ייענש אם לא יקבל את התורה, כמו שמובא שם בגמרא: "מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם". אבל מדוע על העולם לשוב לתוהו ובוהו אם ישראל אינם מקבלים את התורה, מהו הקשר בין בריאת העולם לקבלת התורה? את הקשר בין בריאת העולם לקבלת התורה אנו מוצאים בדברי המדרש (ילק"ש בראשית א): "התורה אמרה אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם, בונה פלטרין ואינו בונה אותו מדעת עצמו, אלא מדעת האומן, והאומן אינו בונה מדעת עצמו אלא דיפטראות ופינקסאות יש לו לידע היאך הוא עושה חדרים והיאך הוא עושה פשפשין, כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם. והתורה אמרה: בראשית - בי ראשית, ברא אלקים, שנאמר: בראשית ברא אלקים. ואין ראשית אלא תורה, כד"א: ה' קנני ראשית דרכו." ואכן התורה היא תכנית העולם, והקב"ה נהג כדרכו של עולם, שכאשר בונים מבנה, אין בונים תחילה את הבנין ורק אח"כ מחליטים מה יהיה ייעודו של הבנין. אלא תחילה קובעים מהו ייעוד הבנין ובהתאם לייעוד מכינים תכניות ומסתכלים בתכניות ועל פיהן בונים. כך נהג הקב"ה עם בריאת עולמו, תחילה ברא את התורה: "תורה קדמה לעולם", שהיא התכנית והייעוד של הבריאה, והקב"ה הסתכל בתורה ועל פיה ברא את העולם. לפי ההסבר הזה הבריאה אינה מטרה אלא אמצעי להגשים בה את מטרות התורה, על כן אם ישראל (שהם החטיבה הציבורית שדרכה תופיע התורה בעולם - ככתוב "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו") אם הם אינם מקבלים את התורה, ובלי התורה תהיה הבריאה ללא שימוש, ודבר שאין בו שימוש אין לו זכות קיום, ודבר ללא שימוש יש להחזירו לתוהו ובוהו.

נמצינו למדים שהיו בבריאה שני שלבים: א. שלב התכנון: "הסתכל הקב"ה בתורה". ב. שלב הביצוע וההגשמה: "וברא עלמא". וכאן נשאלת השאלה: האם הביצוע תואם את התכנון או שקיים בבריאה פער בין הביצוע לתכנון? לכאורה אין מקום לשאלה זו, כי אילו היה מדובר בבשר ודם שהוא מוגבל במעשיו היה מקום לאפשרות שהביצוע יהיה פחות מהתכנון, אבל אצל הקב"ה שהוא כל יכול, לכאורה אי אפשר לביצוע להיות פחות מהתכנון, אבל מהמקורות אנו רואים שיש פער בין תכנון הבריאה לביצוע, כמו דברי רש"י (בראשית א-א הלקוחים מהמדרש ב"ר פי"ב טו): "ברא אלקים - ולא אמר ברא ה', שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, היינו דכתיב (להלן ב ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". או דברי רש"י (שם יא): "עץ פרי - שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא (פסוק יב) 'ותוצא הארץ עץ עושה פרי', ולא העץ פרי". מהי הסיבה לפער הזה, מדוע לא ברא

הקב"ה את עולמו מלכתחילה בשלמות אלא בחסרון?, תשובה לכך מצויה בדברי הכתוב: "אשר ברא אלקים לעשות", כי אילו נברא העולם מלכתחילה בשלמות לא היה לנו בני אדם מה לעשות בעולם, על כן ברא הקב"ה את עולמנו חסר כדי שאנו בני האדם במעשינו נשלים את החסרון הזה. והשלמת החסרון הזה נעשית על ידי קיום רצון ה' המתגלה לנו על ידי התורה במצוותיה ודעותיה. וזהו הקשר בין נתינת התורה לקיומו של העולם.

האם מותר לנו לאכול פרי מעץ הדעת?

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

לפני מספר שנים העליתי את הרעיון הבא על הכתב, יחד עם נושאים נוספים על סדר חומש בראשית. לא הייתי שלם עם עצמי לכתוב על עץ הדעת, כאשר בודאי מדובר בעניינים גבוהים וטמירים, הרבה מעבר להשגת השכל האנושי שלנו. ובכל זאת, הגשתי את הדברים בדחילו ורחימו למו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, כדי שיעבור עליהם ויקבע האם ניתן בכלל לעסוק בנידונים שכאלו.

למחרת התקשר אלי נכדו חביבו של מרן שליט"א, הרה"ג רבי גדליה הוניסברג שליט"א, והוא סיפר שמרן הגר"ח שליט"א נהנה עד מאד מהנושאים ואף הראה אותם לכמה וכמה מבאי ביתו, בכל שעות היום. שאלו הרב הוניסברג: "אם כן, מה ההלכה? האם מותר לנו לאכול מעץ הדעת?". השיב לו מרן שליט"א : "הנה, תקרא בעצמך את הדברים. הרב גנוט פסק!"...

✻

לו יהי שתינתן לנו האפשרות להיכנס לגן העדן, במקום בו עומד עץ הדעת. האם מותר לנו לאכול מפריו (אם מדובר בפרי גשמי שאפשר לאוכלו), או שמא האיסור לאדם הראשון הוא גם לזרעו אחריו. ואולי

לאחר שכבר אכלו מהעץ, שוב אין איסור לאכול מעץ זה?

איסור זה אינו כלול בז' מצוות בני נח ובתרי"ג מצוות. אך אין זה ראיה. כיון שיתכן שלא נכלל באיסורי התורה, מפני שאדם גשמי לא יכול להגיע במציאות למקום עץ הדעת.

בפסוקים נראה שנאסר על אדם הראשון שלא לאכול מהעץ ניתן עוד בטרם נוצרה חוה, וא"כ צריך להבין: כיצד חוה בעצמה נענשה על חטא העץ?

הגמרא (עירובין י"ג) אומרת נבראו שני פרצופים באדם הראשון, פרצופו של אדם ופרצופה של חוה, והקב"ה רק הפרידם לאחר מכן. ולפי"ז מסתבר שחוה נצטוותה שלא לאכול מעץ הדעת ומעץ החיים, בהיותה דבוקה וחלק מאדם הראשון. ובילקוט בסוף פרשתנו תירץ רבי אבהו שאלה זו כך: "מה אמר הכתוב על האדם "לאמר" מהו "לאמר"? לאבריו, וחוה נבראת מצלעותיו".

והרמב"ן (ג, יג) כתב: וטעם מה זאת עשית - לעבור על מצותי, כי האשה בכלל אזהרת אדם, כי היתה עצם מעצמיו בעת ההיא, וכן היא בכלל העונש שלו. ולא אמר באשה "ותאכלי מן העץ", כי היא נענשה על אכילתה ועל עצתה, כאשר נענש הנחש.

ובאור החיים (בראשית ב', ט"ז) כתב: "טעם אומרו "לאמר" וכפל "אכול תאכל" וכפל "מות תמות", יכוין על חוה שיצוהו לאמר המצוה לחוה: אכול אתה תאכל בת זוגך, מות אתה תמות גם היא אם תעבור". (וראו במשך חכמה).

למדנו שרק אדם וחוה נצטוו שלא לאכול מעץ הדעת, ולא זרעם אחריהם. והנה קין נולד קודם חטא עץ הדעת, (סנהדרין לח, ב ובתוס' שם). ולפי זה בכלל לא מצינו שנאסר לקין לאכול מעץ הדעת, ואם קין לא הצטווה, היה יכול קין לאכול מעץ הדעת, גם מבלי שאדם הראשון יאכל ממנו. ואם הציווי של אדם הראשון היה ציווי כללי, גם לזרעו אחריו כקין והבל, אם כן לכאורה גם לנו עצמנו ייאסר לאכול מהעץ. אלא אם נאמר שלאחר שכבר ירדה הדעת לעולם, שוב אין איסור, שיש מקום לומר שטעם האיסור לאכול משום שעל ידי אכילת פרי העץ יהיה האוכל יודע טוב ורע, אולם כעת גם אם יאכל האדם מהעץ לא יתוסף לו שום שינוי במהותו, שכבר נעשה מה שנעשה. (ובכך מובן מדוע היה חשש שמא אדם יאכל מעץ החיים, ומדוע לא חששו שמא יאכל שוב מעץ הדעת? אלא שכבר אין הבדל אם יאכל ממנו שוב, משום שהאדם כבר רכש את סגולת העץ, הדעת, ואכילה נוספת לא תוסיף לו מאומה).

(ורש"י כתב: 'מצוה אחת היתה בידם ונתערטלו הימנה'. ותמה מו"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל בס' משאת המלך, שהרי אדם וחוה הצטוו, עוד קודם החטא, בכל שבע מצוות בני נח, (סנהדרין נו,ב), ואם כן מדוע כתב רש"י שרק מצוה אחת היתה להם?. אך אם נאמר שמצות אי אכילת עץ הדעת ניתנה רק לאדם ולחוה ולא לזרעם, נמצא שאכן מצוה אחת ניתנה במיוחד רק להם, והם לא עמדו בה).

הרמב"ם (בפירוש המשניות, בפרק גיד הנשה) כתב שצריך לדעת שכל המצוות שאנו מצווים בהם, הם רק מפני שניתנו לנו מאת משה רבנו במצות הקב"ה, ולא מפני שניתנו לנביאים שלפני משה. אנו לא מקיימים מצות ברית מילה, בגלל הציווי שניתן לאברהם, ואנו לא אסורים בגיד הנשה משום שנצטווה בו יעקב, אלא כל חיובנו הם רק ממה שנאמר למשה בסיני ותו לא. וממילא ודאי שלו יצוייר שנגיע לעץ הדעת, נוכל לאכול מפריו.

אולם עדיין יתכן, שאפשר שכל איסור אכילת עץ הדעת אינו איסור עצמי, אלא יסודו מאיסור גזל, שהקב"ה התיר לאדם הראשון וזרעו אחריו לאכול מכל מאכלי העולם, חוץ מעץ הדעת שלא הותר באכילה. והמדרש כותב שלאחר החטא קראו מלאכי השרת לאדם הראשון בשם "גנב". ולפי"ז יתכן שלמרות שבני האדם כבר קיבלו

דעת ע"י אכילת אדם הראשון, עדיין ייאסר לאכול מהעץ, כיון שלא הותר לנו לאכול ממנו, ובלא היתר מפורש, שנמצא רק בשאר המזון (כמובא בפירוש בחז"ל), האוכל עובר בגזל.

הנושא מורכב יותר, ובודאי לכל אחד מאיתנו יהיה מה להאיר ולהוסיף. והנה אנו מתחילים שוב את חומש בראשית, ומתפלפלים ודנים שוב יחדיו בדברי הפרשיות הקדושות, המפרשים וספרי גאוני הדורות. (וע"ע הרחבת הדברים בקונטרסי רינת שמואל, מהדו"ת, פרשת בראשית)

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואלת אסתר ל. מרעננה: לפני כמה חודשים הגעתי לאחת מבתי הכנסיות באזור מגוריי בשבת אחר הצהריים וזאת כדי לשמוע שיעור תורה שנערך בבית הכנסת באותה שעה, ומכיוון שמיד לאחר השיעור התפללו בבית הכנסת תפילת ערבית של מוצאי שבת, נשארתי גם לתפילה זו. לאחר התפילה יצאו כל המתפללים מבית הכנסת אל הרחבה שעל יד בית הכנסת כדי לומר 'קידוש לבנה', וגם אני יצאתי כדי להשתתף גם בתפילה זו, אולם אז, ניגש אלי אחד מן המתפללים והעיר לי בעדינות כי נשים לא נוהגות לומר קידוש לבנה, וכששאלתי אותו מדוע, הוא לא ידע להסביר, אבל חזר ואמר שנשים לא נוהגות לומר זאת. שאלתי היא, האם הוא צדק? ואם כן מה ההסבר לכך?

תשובה: אכן צדק אותו מתפלל שאין הנשים נוהגות לעשות קידוש לבנה, וטעמים שונים נאמרו בדבר, אך קודם לכן יש לבאר האם 'קידוש לבנה' מוגדר כמצווה התלויה בזמן, או לא, שהרי כידוע נשים פטורות ממצוות עשה התלויות בזמן, וחייבות במצוות עשה שאינן תלויות בזמן.

המגן אברהם[א] כתב שקידוש לבנה נחשב מצווה התלויה בזמן וזאת משום שאפשר לעשות זאת רק עד אמצע החודש, אולם ה'חכמת שלמה'[ב] חלק עליו שאין זה נחשב תלוי בזמן משום שהסיבה שאפשר לברך עד אמצע החודש הוא משום שרק אז הלבנה מתחדשת.

והנה גם אם נסבור כדעת המגן אברהם מכל מקום עדיין קשה מדוע נשים לא מקיימות מצווה זו אף על פי שהן פטורות כדרך שמקיימות מצוות אחרות התלויות הזמן, כגון שופר, סוכה ולולב, ומקבלת על כך שכר כמי שאינה מצווה ועושה[ג]?

אמנם, ידוע מה שנחלקו הראשונים ובעקבותיהם השולחן ערוך והרמ"א, האם נשים המקיימות מצוות עשה התלויות בזמן, יכולות גם לברך את ברכת המצווה על מצווה זו, שלדעת השולחן ערוך אינן רשאיות לברך, ואילו לדעת הרמ"א רשאיות לברך, ואם כן לדעת השולחן ערוך מובן מדוע נשים אינן מברכות את הברכה הזו של 'קידוש לבנה' (לדעת המגן אברהם שזו נחשב מצווה התלויה בזמן)

אך, בראש"ש במסכת קידושין מבואר שברכה שלא אומרים בה 'וציוונו' רשאיות הנשים לברך גם אם מדובר במצווה התלויה בזמן, ומאידך, כתב המגן אברהם בהלכות הבדלה[ד], שמצווה שכל עשייתה היא הברכה, גם לדעת הרמ"א אין אישה ראשית לברך ברכה זו (כמו ברכת ההבדלה עיין שם)

ומעתה מבואר שאי אפשר להסביר מנהג זה רק על פי זה שזו מצוות עשה התלויה בזמן, שהרי לא כולם מסכימים שזה אכן נחשב מצווה התלויה בזמן, ואף אם נאמר שזו מצווה התלויה בזמן מכל מקום לחלק מהדעות נשים רשאיות לקיים ולברך מצווה זו.

ואכן, נאמרו בפוסקים כמה טעמים נוספים לבאר מדוע נשים לא נוהגות בזה ואזכיר חלק מהם:

בשו"ת 'שבות יעקב'[ה] ביאר על פי דברי הגמרא במסכת עירובין שמאז חטא אדם הראשון באה קללה לאישה שכל ימיה היא עטופה כאבל, ומאחר שמבואר בהלכה שיש לעשות קידוש לבנה מתוך שמחה[ו], אין האישה שנמצאת בצער בגלל קללה זו, לקיים מצווה זו[ז].

ובשו"ת 'שלמת חיים'[ח] כתב שמאחר שקידוש לבנה עושים בחוץ מתחת לכיפת השמיים כדי להקביל פני השכינה, אם כן 'כל כבודה בת מלך פנימה'[ט] ומשום כך לא נהגו הנשים לברך ברכה זו.

והמגן אברהם[י] הביא בשם השל"ה שנשים לא נהגו לעשות קידוש לבנה משום שהן גרמו פגם הלבנה, והאחרונים[יא] תמהו על דבריו מאוד, שהרי פגם הלבנה נגרם על ידי הלבנה עצמה כטענה לקב"ה שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד כמבואר בגמרא במסכת חולין, ועוד שהאישה נבראה ביום שישי ואילו הלבנה נפגמה כבר ביום הרביעי, ואיך אפשר לומר שהאישה גרמה את פגם הלבנה?

ובשו"ת 'מנחת יצחק'[יב] מבאר כפתור ופרח על פי דברי הלב אריה למסכת חולין שמקשה על מה שנאמר שם בגמרא שלאחר שהלבנה טענה לקב"ה שאין זה הוגן שמשום שאמרה דבר הגון (אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד) היא תתמעט, ולאחר שהקב"ה לא הצליח לפייס את הלבנה, אמר הקב"ה לישראל 'הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח', ועל זה הקשה הלב אריה, שאם כן מדוע עם ישראל צריכים להביא את הקרבן לכפרה? ועוד שמדוע חשבה הלבנה שהדם שלה אדום יותר מהדם של החמה, הרי אם אכן אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, אם כן מדוע שהיא לא תמעט עצמה, ועל מה טענתה? אלא שטענת הלבנה הייתה שבמקום להמעיט אותה יכול היה הקב"ה להגדיל את החמה ובכך לא יהיו 'שני מלכים', אמנם הקב"ה לא יכול היה להגדיל את אור החמה, מאחר שבתחילה כשנבראה החמה היא הייתה עם אור יותר חזק, והקב"ה ראה שהאור כי טוב, כלומר שבני האדם לא ראויים לאור כזה, שכבר ראה הקב"ה את חטא אדם הראשון שיקרה בעוד יומיים, מיד - 'ויבדל אלוקים', גנז ה' את האור ההוא לעתיד לבוא[יג] שאז יתקיים הפסוק 'והיה אור הלבנה כאור החמה ואומר החמה שבעתיים כאור שבעת הימים' ומשום כך עוצמת החמה כבר הייתה קצובה ועומדת, ולכן לא נשארה ברירה אלא להמעיט או את הלבנה או את החמה, ומשום כך אנחנו צריכים להביא כפרה על כך שהקב"ה מיעט את הירח, שבלעדי חטא אדם הראשון לא היה צריך להגיע כלל לכך, וחטא אדם הראשון נגרם ע"י חוה, וממילא מבואר שהאישה גרמה בעקיפין למיעוט הלבנה!

ויהי רצון שנזכה במהרה בימינו לאור הצפון לצדיקים לעתיד לבוא!

א - ריש סימן תכ"ו
ב - לרבי שלמה קלוגר, הגהות חכמת שלמה על שו"ע סימן תכ"ו.
ג - אמנם ידועה דעת ה'דברי חיים' מצאנז, שסבר על פי דעת זקנו ה'חכם צבי' שאין להן לנשים לקיים מצוות התלויות בזמן, ואף הבטיח לאישה שלא תשב בסוכה ולא תיטול אתרוג - בנים הגונים, ועיין בזה בשו"ת 'דברי יציב' או"ח סימן ה'.
ד - סימן רצ"ו.
ה - לרבי יעקב ריישר, ח"ב סימן י"א.
ו - כמבואר ברמ"א באו"ח סימן תכ"ו סעיף ב', שאין לעשות קידוש לבנה קודם תשעה באב מחמת שאנו נמצאים באבלות (וכן קודם יום הכפורים שאימת הדין עלינו ולא שריין בשמחה) ועיין בבה"ל שם ד"ה 'קודם תשעה באב' האם אבל יכול לעשות קידוש לבנה, ועוד יש ללמוד אודות השמחה בשעת קידוש לבנה מכך שכתב הרמ"א שיש לעשות ריקודין כדוגמת שמחת נישואין, ועיין בשער הציון שם אות י"ב שכתב שהוא הטעם העיקרי מדוע לא עושים קידוש לבנה בליל שבת שהרי אסור לרקוד שבשבת כמבואר בשו"ע או"ח סימן של"ט.
ז - אמנם הברכי יוסף ביו"ד סימן שצ"ג כתב שדבריו של השבות יעקב זרים בעיניו.
ח - לרב יוסף חיים זוננפלד זצ"ל מרא דארעא דישראל, חלק א' סימן נ"ג (בנדמ"ח סי' ר"ה)
ט - וכיו"ב כתב החת"ס בחי' למסכת שבת מדוע אין הנשים נהגו להיות מהמהדרין ולהדליק נר חנוכה.
י - ריש סימן תכ"ו.
יא - עיין שו"ת 'דברי יציב' או"ח סימן צ"ז ועוד.
יב - חלק ח' סימן ט"ו.
יג - ומשום כך יש נוהגים לעיין בציצית בשעת 'קידוש לבנה' כאומרים מתי כבר נגיע ליום שאור הלבנה יהיה כאור החמה ואז גם לילה יהיה זמן ראייה, ומצוות ציצית תהיה נוהגת גם בלילה.

סיפור לשבת

החלטה טובה ל"בראשית": לעולם אל תשפוט אף אחד!!!

/ בנצי ששון*

זה קרה ביום כיפור תשע"ה (2014). בית הכנסת בו התפלל הרבי מליובאוויטש במשך עשרות שנים, או כפי שהוא ידוע בכינוי "770", מלא מפה לפה. רגע השיא של יום הכיפורים מגיע עם תחילתה של תפילת נעילה. האווירה העילאית והמיוחדת הופכת מרגע לרגע למעצימה ומרגשת יותר.

אני מוצא את עצמי עומד לבדי על בימת הקריאה המרכזית של 770. כולי מכוסה בטלית, מנסה כמה שפחות למשוך תשומת לב מהקהל. מסביבי אלפי אנשים עומדים דחוסים וצפופים, נראה שכולם עושים הכול בכדי לנצל את התפילה האחרונה של היום הקדוש בשנה בכדי לשפוך את שיחם ומבוקשם בפני בורא העולמים.

המילים של כל קטע בתפילה מקבלים עבורי משמעות אחרת. אני קורא ובוכה, מנגב את הדמעות ואז לא מצליח לעצור את עצמי ובוכה שוב. הגוף שלי רועד מפעם לפעם, המעמד בו אני נמצא יחד עם עוד אלפי מתפללים שזועקים את מילות התפילה של התפילה החשובה בשנה גורמים לי להתפרק, נפשית ומנטלית.

חמישה חודשים עברו מאז אותו יום מר בו קיבלתי את הבשורה הנוראית שגילו אצלי את מחלת הסרטן. חודשים בהם עברתי טלטלה שכזו ששינתה את חיי לתמיד. בהתחלה זה היה הפחד והחרדה מהבאות, לאחר הניתוח הראשוני זה היה האי וודאות שהוציאה אותי משלוותי, ואז הגיעו הטיפולים הכימותרפיים שהפכו אותי לשבר כלי במלוא מובן המילה.

אלו היו שלושה חודשים של טיפולים מאסיביים שהתוצאות שלהם היו אין ספור תופעות לוואי, כאב, סבל, דיכאון ועצב. עם הזמן גם המראה החזותי החל להשתנות, השיער בראש החל להידלדל ואיתו גם הזקן. צבע הפנים הפך לחיוור, הריסים והגבות נעלמו, כאשר בסוף הטיפולים נשארתי ללא שיער בכלל.

כבר מתחילת הדרך ידעתי שהדרך היחידה לעבור את הניסיון הזה תהיה רק לחשוב חיובי ולקוות לטוב וכך עשיתי ככל שיכלתי. השתדלתי תמיד לצאת לתפילות, לשוחח עם אנשים, לשחרר חיוכים ולהישאר חיובי גם כשמבטי רחמים של העוברים ושבים הציקו לי או כשאנשים לא זיהו אותי.

צילום: מנדי הכטמולשמחתי זכיתי שבכל אותה תקופה הייתי מוקף בבני משפחה, חברים וידידים שעשו הכול בכדי לתמוך, לחזק ולעזור שנוכל לצאת מהניסיון הקשה הזה בצורה הטובה ביותר.

ואכן מספר ימים לפני ראש השנה קיבלתי את הבשורה המשמחת שהטיפולים עשו את שלם ושאני נקי לחלוטין. בשורה שגרמה לי לחייך מאוזן לאוזן כמו שלא חייכתי כבר חודשים רבים.

יום כיפור הגיע. גופי עדיין חלש מכמות הרעל שהוחדר לגופי באותם טיפולים שעברתי בחודשים האחרונים. הפחד מהצום הקרב ובא, במיוחד אחרי חוויה לא נעימה שעברתי זמן מה לפני כן כשפוניתי לבית חולים לטיפול רפואי לאחר שמערכות הגוף שלי קרסו בשל חוסר בנוזלים הלחיצו אותי.

לאחר מספר שיחות התייעצות עם מספר רבנים הובהר לי שבשל העובדה שהחשיבות של יום כיפור היא עצם הצום, כדאי שאעשה הכול בכדי לצום. הם הציעו לי להישאר בבית (אני מתגורר בברוקלין), לנוח ולנסות כמה שפחות לאמץ את הגוף. ההחלטה הזו הייתה קשה עבורי. מצד אחד רציתי מאוד ללכת ל770 ולקבל מהאווירה של היום המיוחד הזה במיוחד

המשך בעמוד הבא...

אחרי מה שעברתי בחודשים האחרונים. רק שמצד שני הפחד כרסם בי שחס ושלום יקרה לי משהו. לבסוף הלכתי לתפילת כל נדרי, כאשר ביום החג נשארתי בבית. ככל שהשעות עברו המצפון שלי העיק עלי יותר ויותר, הרגשתי מוזר לשבת בבית ביום מיוחד שכזה. רציתי להיות שם יחד עם כולם, להתפלל, לשיר את הניגונים ולחוות חוויה רוחנית שעבור כל חסיד היא ללא צל של ספק מיוחדת במינה. אחי היקר, שמואל, שהבין את המצב דאג בסיום תפילת מוסף לפנות לגבאי, שמכיר אותי אישית בכדי לראות האם אוכל לעמוד על בימת הקריאה מתחילת תפילת מנחה ועד סיום תפילת נעילה, כשהוא מבהיר לו שזו הדרך היחידה בה אני יוכל להשתתף בתפילות מאחר שגופי חלש ומערכת החיסון שלי רגישה מאוד. הרב הולצברג הסכים מיד, וכשאחי הגיע הביתה וסיפר לי על כך, כולי התמלאתי באושר. עדיין נותר בי פחד וחשש מפני הבאות, אבל מצד שני הבנתי שזו הזדמנות של פעם בחיים, והחלטתי שאני הולך.

וכך, אני מוצא את עצמי עומד על בימת הקריאה בלב ליבו של בית חיינו - 770. המראה שלי לא בדיוק נראה חבד"י חוץ מהסירטוק, הקיטעל והטלית. הזקן שלי שהתחיל לגדול שוב נראה מקוצץ ולא הרגשתי בנוח במבטים שנשלחו אלי מכל עבר. אז, לקחתי את הטלית שלי כיסיתי את ראשי היטב ופשוט צללתי יחד עם האלפים שסביבי אל התפילה האחרונה של יום כיפור. מרבית הזמן אני מוצא את עצמי בוכה, 'החוויות' של החודשים האחרונים עולים וצפים, חלקם מתחברים היטב לכל מיני קטעים בתפילה, וכל פעם שאני נזכר במשהו כזה או אחר, אני בוכה. שירת 'אבינו מלכנו' שמושרת ע"י קהל האלפים מרעידה את אמות הסיפים, כמחצית השעה לאחר מכן הצום יוצא ואני יוצא לעבר ביתי כשכולי מאושר ומודה לקב"ה על כך שנתן לי את הכוחות לצום את כל הצום הזה כהלכתו וגם להשתתף בתפילה בבית חיינו.

עוברים להם יומיים. אני מגיע לעבודה. את פני פוגש עמיתי לעבודה ר' ולוול פרקש. הוא נרגש לראות אותי כשהוא פונה אלי ואומר שיש לו משהו שהוא חייב לספר לי. "לקראת סיומה של תפילת מנחה של יום כיפור ב770", מספר פרקש, "אני מרגיש טפיחה על הכתף שלי. אני מסתובב לצד וחבר שעמד לידי מצביע לי אל עבר בימת הקריאה שם אתה עמדת, כשהוא אומר לי את המילים האלו: "תראה! על אותה בימה בה הרבי היה עומד, בעיצומו של יום כיפור עומד לו ללא בושה חבדני"ק מגולח זקן, למרות שהוא יודע עד כמה חשוב לגדל זקן!" "הייתי בשוק" מספר לי פרקש. "אני שידעתי מה עברת, לא האמנתי שמישהו יעז להגיד דבר שכזה. הסתכלתי לו בעיניים ואמרתי לו: "האברך שעל הבמה הוא חבר שלי ואני מאחל לך שלעולם לא תעבור את מה שהוא עבר". אותו חבר נבהל מהתשובה ושאל אותי על מה אני מדבר, ואז סיפרתי לו שלפני פחות מחודש ימים אותו אברך סיים טיפולים כימותרפיים והמראה של הזקן המקוצץ זה הזקן המחודש שהחל לגדול עם סיום הטיפולים".

"המבט על הפנים שלו אמר הכל, פניתי אליו שוב פעם ואמרתי לו: "יום כיפור הזה למדת את השיעור הכי חשוב בחייך, לעולם, אבל לעולם אל תדון, אל תשפוט אף אחד, כי כמו שראית עכשיו אנחנו לא יודעים את הסיבות והנסיבות של כל מקרה", סיים פרקש את הסיפור.

לקח לי זמן עד שנרגעתי מהסיפור ששמעתי. הרי בדיוק בגלל הסיבה הזו כיסיתי את עצמי בטלית כל הזמן שהייתי שם על בימת הקריאה. ואז עוד לפני שקמתי מהכיסא קיבלתי על עצמי החלטה טובה ששינתה בי המון: מהיום אני לא שופט אף אחד!

*הסיפור המצמרר הזה ראה אור באתר חב"ד.

שביבים / שאול שיף

להשכיר דירה למחלל שבת

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת בראשית (בראשית ב', ב') כתוב: וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה.

יש לעיין אם מותר להשכיר בית למחלל שבת?

וכתב לי הגאון רבי כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א מח"ס חשובים, תשובה נפלאה, ואלו דבריו: בתורה נאמר "ולפני עיור לא תתן מכשול" (ויקרא פרק י"ט פסוק י"ד), ומכאן למדו רבותינו בגמרא בפסחים (כ"ב:) דאסור להכשיל יהודי בעבירה, ומן התורה איסור זה קיים רק בתרי עברא דנהרא, כמובא במסכת עבודה זרה (ו:) וכתבו התוס' הר"ן והרא"ש במסכת שבת (ג'.) שמדרבנן אסור לסייע בכל אופן אפילו כשיכול להשיגו בלעדיו.

ובשו"ת בנין ציון ח"א (סימן ט"ו) כתב שמותר ליתן להדפיס ספר לאומן שיש לו פועלים ישראלים שידפיסו בשבת, כיון שהוא נותן לו קודם תחילת העבירה, ולא שייך איסור מסייע בידי עוברי עבירה אלא כשמסייעו בשעת מעשה העבירה, שאדרבה עליו להפרישו ולא לסייעו, אבל אם מסייעו קודם מעשי העבירה מותר. ע"ש. וכ"כ בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סימן פ"ג) וסייע לדבריו מרש"י בגיטין (סא.). ע"ש.

ובשו"ת המהרש"ם ח"ב (סימן קפ"ב) נשאל אודות השכרת חנות לספר יהודי שעושה שבתו חול, והשיב עד שאתה שואלני להשכיר לספר, הרי בכל השכרת בית למחללי שבת קודש בבישול ואפיה וכביסה יהיה איסור בזה. ופוק חזי מאי עמא דבר להתיר, ומצא כמה צדדים להתיר, ובין היתר כתב, משום שאיסור הסיוע אינו אלא

בשעת האיסור, ולא קודם לכן, ומאחר שבעת השכרת הדירה ביום חול, השוכר לא עובר בה עבירה, הרי המשכיר אינו נחשב למסייע, ועוד כתב שמעשה העבירה של הספר כשמספר בשבת אינו בגוף הבית כי אם בחללו. ע"ש.

וכ"כ הראש"ל הגאון רבי מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל (מהדורא תנינא חיו"ד ח"ב סימן י"ט) שאין עובר על לפני עיור, אלא אם כן במקום שאין צד לתלות לדבר היתר. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרש"ג ח"ב (סימן פ"א) שאם דעת המוכר להיתר, אין איסור מסייע,שאם לא כן, אין יהיה אדם רשאי למכור כלי כתיבה זעיר למומר, שמא יכתוב בו בשבת, וכן יהיה אסור למכור כלים לחשוד לעבור עבירות, שמא לאחר הקניה יבשל בכלי בשבת, או יבשל בו מאכלות אסורים. ע"ש. וכן פסק בשו"ת יביע אומר חלק ב' (סימן ט"ו) להתיר להשכיר דירה למגורים או חנות ובית עסק למחלל שבת. ע"ש. והניף ידו שנית ביביע אומר חלק ט' (חאו"ח סימן ק"ח ס"ק ק"צ). ע"ש. ובספר שלחן שלמה הלכות שבת ח"א (סימן רצ"ט ס"ק ט"ו ב') הו"ד הגרש"ז אוירבך זצ"ל שהתיר להשכיר או למכור דירה למחלל שבת ואין להקפיד בזה רק אם מכנים עבודה זרה, ואם באנו לחשוש על סיוע לדבר עבירה היה אסור להעסיק פועל שאיננו שומר תומ"צ כי ע"י שיהיה לו ממון יוכל לעשות עבירות, וכן איך מוכרים עט ונייר בימות החול למחלל שבת. עכ"ד. וכן פסק בילקו"י ח"ד א' (ע"מ מ"ד). ע"ש.

וישנם המתירים להשכיר דירה למחלל שבת, אף אם יש בבנין מעלית, וע"י שמשכיר לו את הדירה ישתמש עם המעלית בשבת, וכן יחלל שבת ע"י הדלקת האור בבית וישתמש בהסקה, כן פסקו בשו"ת באר משה חלק ה' (סימן צ"ה), ובשו"ת תשובות והנהגות ח"א (סימן תת"ט) משום שהמחלל שבת מדעתו ורצונו עושה כן, ואין בשכירות הדירה הכרח שהוא יחלל שבת אף שהוא גר בקומה העליונה.

ואולם יש שאסרו בכל זה, כלל ועיקר שלא להשכיר דירה למחלל שבת, כ"כ בספר משנת רבי אהרון ח"א (סימן ג') שלא להיות חס ושלום מסייע, ולא להכנים חילול שבת לביתו, ובהימנע מכך יש קידוש שם שמים, ובשו"ת ישכיל עבדי חלק ח' (חיו"ד סימן ט"ו) דן במכירת בית למחלל שבת וכתב דהיום שקשה להשיג דירות, בפרט במקום מרכזי בודאי הוי קאי בתרי עברי דנהרא, דלא בנקל יוכל למצוא דירה כזו, ועוד דאף שאינו עושה איסור בגוף הדבר עצמו, רק באויר הבית, הרי לא נפיק מידי איסור דלפני עור, ובארץ ישראל אוירא מקודש, ומחלל אוירא דארץ ישראל המקודש, וע"כ שומר נפשו ירחק מזה. ע"ש.

וגם הלום ראיתי בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ג (סימן ט"ל) שיעץ למשכיר להתנות בחוזה השכירות שלא יחללו שבת בנכס, ועל ידי זה לפחות ממעיט חילול שבת, ויראי שמים נמנעים מלהשכיר דירתם למחללי שבת. ע"ש.

אך כל האמור לעיל, דווקא אם משכיר בתוך ביתו, באין רואים, אך אם משכיר בבית משותף, או במקום שנגרם סבל או נזק לאחרים החיים בסביבה דתית, יכולים השכנים לעכב מלהשכיר דירתו למחלל שבת, מדין נזקי שכנים, וכמ"ש בספר ערוגות הבושם או"ח (סימן נ"ד), ונחלת אליהו (סימן ל"ו), שאם הדירה העומדת להשכרה מציוה בשכונות יראי שמים, אין להשכירה לשכן רע. ע"ש. וכ"כ הגרש"ז אוירבך זצ"ל והו"ד בספר שלחן שבת שם דאין נכון כלל להכניס מחלל שבת בתוך בנין של יהודים שגרים בו שומרי תורה. ע"כ. וכן הביא בקובץ הלכות חובל ומזיק ישראלזון (שנת תשנ"ח עמוד 01), בשם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. וכ"כ בשו"ת תשובות והנהגות ח"ה (סמן שע"א). יעוש"ב.

ואף השכנים המוחים בידי המשכיר, יזהרו לבל יעשו כן בקול רעש גדול, שמא יגרם חילול ה', ויעשו נזק יותר מלהועיל, אלא יש לדבר עימו בשקט ובצינעה, ובפרט שע"פ חוקי הרשויות אסור למנוע מלהשכיר דירה מסיבות דת, ויש בזה משום עבירה פלילית, ופעמים רבות שתוכחת כמרקחת הועילה, ובאמרי נועם יכול לצוד נפשות רחוקות.

(עכ"ל הרב דדון שליט"א)

אף פעם לא מאוחר מדי

סיפור ממרן בעל החפץ חיים זי"ע שסיפר הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל

היה זה בצעירותו של החפץ חיים. הוא נכנס לבית הכנסת בעיירתו-ראדין, וראה שהמתפללים מביטים לעבר אדם מסוים והם צוחקים ומחייכים. לשמחה מה זו עושה? תמה הח"ח. הוא סקר את פני הנוכחים והבין את אשר מתרחש.

בליל אמש, אחד מיושבי בית הכנסת הכעיס את אברהמ'ל, המשוגע של העיירה. היה זה בין מנחה לערבית. האיש חילק טבק לכל המתפללים, ולאברהמ'ל לא נתן. אברהמ'ל כעס בצדק והכריז "מה אתה חושב שאין בידי להשיג הרחת טבק, אתה עוד תראה!". אברהמ'ל יצא בזעם מבית הכנסת והחל ללכת רגלית לעיירה הסמוכה - איישישוק. הוא צעד עשרה ק"מ עד לאיישישוק, דפק אצל אחד מידידיו וקיבל קמצוץ טבק, הידק את שתי אצבעותיו לשמור על קמצוץ הטבק, ומיד החל את דרכו חזרה לראדין במהלך כל הלילה. וממש עתה, לפני רגעים ספורים - בסיום תפילת שחרית - הוא נכנס תשוש ועייף כשבגדיו מלוכלכים בבוץ, אך כולו צוהל ושמח, - בין אצבעותיו היו דבוקים גרגירי הטבק: "הנה! הנה יש לי!" הוא מראה לכל את הטבק. ילדי בית הכנסת שהיו עדים לכל המתרחש, החלו להתגרות בו - ניסו להוציא את הטבק מבין אצבעותיו, והנה הוא בורח מהם, הם רצים אחריו מסביב לבימה, וכולם צוחקים: "הנה הלך לו המשוגע קילומטרים כדי להשיג הרחת טבק מועטת"... הח"ח שמע את הדברים הרהר קמעא, ופניו העלו תוגה:

"ואנחנו?, ואנחנו?", הוא מגיב. כוונתו לא הובנה עד שהח"ח הוציא גמרא מסכת חגיגה, שם מתואר המרחק העצום בין עולמינו לבין העולמות הרוחניים [הכוונה היא למרחק רוחני שמסומל במרחק פיזי], כך מתארים שם חז"ל (חגיגה יג ע"א): "והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע. למעלה מהן חיות הקדש, רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולן, שוקי החיות כנגד כולן, רכובי החיות כנגד כולן, ירכי החיות כנגד כולן, גופי החיות כנגד כולן, צוארי החיות כנגד כולן, ראשי החיות כנגד כולן, קרני החיות כנגד כולן, למעלה מהן כסא כבוד, רגלי כסא הכבוד כנגד כולן, כסא הכבוד כנגד כולן, מלך אל חי וקים רם ונשא שוכן עליהם". הגביה הח"ח את קולו ודמעה זלגה מעינו: הוא, אברהמ'ל הלך עשרות ק"מ וקיבל לפחות קמצוץ טבק, אמנם הוא התלכלך והתאבק והביא איתו דבר מגוחך, אך לפחות הוא הביא אתו משהו, אך כמה אנשים יש שהגיעו ממרחק רב כל כך - מהרקיע עד לארץ - ושבים בחזרה את כל הדרך ולא מביאים עימם גם לא קמצוץ טבק... נשמות ישראל שנחצבו מתחת כיסא הכבוד יוצאות לדרך ארוכה מאוד, כשבסופה הם שבים למקורם, האם אנו דואגים שהיא תחזור

מלאה? "מה הבאת"? נישאל לעתיד לבוא, על מה נספר - על קמצוץ טבק? עכשיו הזמן להשקיע בנשמה.תמיד מאוחר, אך אף פעם לא מאוחר מדי.

סיפור השגחה שמימית

סיפור מרתק סופר ע"י אחד מתלמידי החכמים המצויינים הרב צ.ש.:

בחצות לילה בעודי שוקד על דלתות התורה, נשמעו דפיקות מבהילות על דלת ביתי. ניגשתי לפתוח, והנה רואה אני לנגד עיני שני שוטרים חמורי-סבר! "במה אוכל לעזור לכם?", שאלתי. "ארוז נא בזריזות את חפציך ההכרחיים, אתה מגיע עמנו כעת למעצר!", הודיעו השוטרים, וחשכו עיני. "על מה ולמה?", זעקתי, אך השוטרים לא שעו אל דברי, ובקרירותם נטלוני לרכב המשטרה.

ישבתי וערכתי חשבון נפש מעמיק, "מה פשעי ומה חטאתי על כי נגרם לי כל העוול הנורא הזה"... לאחר נסיעה ממושכת עד לעיר אשקלון, הובלתי לתא-מעצר בבית הכלא "שיקמה". בחדר שאליו הובלתי, פגשתי אדם נוסף הממתין אף הוא למשפטו. האיש מביט בי ומשתומם (מחמת המראה המכובד) - "מה הביא את כבודו לכאן", שאל. -"האמן לי, איני יודע מאומה, פשוט גררו אותי לכאן, על לא עוול בכפי", (כפי שכולם טוענים). "ומה אתה עושה פה?", שאלתיו. השיב הלה: "נתתי כמה סטירות לארוסתי. היא לא הלשינה, אלא השכנים. בע"ה אצא מכאן ואשאנה בקרוב לאשה".

"מדוע הכית את ארוסתך?", המשכתי להתעניין, והחל האיש לספר, כסח לפי תומו: "ראה נא, לפני כמה שנים נשא אחי אשה ונולד לו בן. שמו של הבן הוא 'יוחנן', על שם אבי המנוח, ולכן יש לי חיבה מיוחדת לילד יקר זה, וגם הוא קשור אלי מאד. והנה, לפני מספר חודשים הלך אחי לעולמו, ונותרה אשתו גלמודה וענייה, יחד עם בנה היתום. מכיון שאני אדם אמיד מאד, וטרם זכיתי להינשא, חשבתי שאולי כדאי שאעשה חסד עם אלמנת אחי המנוח, ואשא אותה לאשה, וכך אזכה לגדל גם את יוחנן האהוב כבן... לשמחתי נענתה גיסתי להצעה, ואי"ה במוצאי שבת הבאה אשאנה כדת משה וישראל. ולמה הכיתי אותה? ובכן, אתמול היא נתנה סטירות לילד הקטן, וגם אני השבתי לה כמה סטירות..."

שמעתי את דבריו, והזדעזעתי עד עמקי נשמתי. "יקירי האהוב, כיצד עולה על דעתך לעבור על איסור תורה כה חמור שיש בו חיוב כרת, הלא זו אשת אח שיש לה בנים...". נאמר בתורה (דברים כ"ה, ה'): "כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו, לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, יבמה יבוא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה". "ובן אין לו" פירושו: וזרע אין לו, אבל אם יש לו זרע, אפילו בת או נכד, לא חל על אשתו דין יבום, וממילא היא אסורה על אחי בעלה באיסור אשת אח.

אך הלה בשלו: "זו סתם חומרא של כמה רבנים. דוקא שמעתי כי זו אפילו מצוה גדולה - מצוות "יבום". שמעתי גם כי ישנם רבנים (רפורמים) שיסכימו לערוך לנו חופה וקידושין... אחת היא לי, אצא מן הכלא ואשא אותה לאשה, ואגדל את היתום במסירות".

מיודענו התלמיד חכם כבר הבין מדוע הביאו אותו לכאן על לא עוול בכפו! הוא כבר ידע במדוייק איזו משימה עומדת לפניו בזה הלילה! במשך כל הלילה לא עצמו השניים את עיניהם. השיחה ביניהם התארכה למשך שעות ארוכות, עד לנץ החמה. ובזכות לשון הלימודים של אותו תלמיד חכם, סבלנותו ונעימותו, הצליח למצוא מסילות בלבבו של האסיר, עד שלבסוף עמד והכריז: "הצלחת לשכנע אותי כבוד הרב. אני נשבע לך - מיד כשאצא מכאן אבטל את נישואיי עם אשת אחי!"

החלפנו ביננו מספרי טלפונים, ולפתע נכנסו אנשי רשות בתי-הסוהר. "אלפי סליחות... אנו לא יודעים כיצד להתנצל בפניך. אירעה כאן טעות נוראה", אמרו האנשים. אך הופתעו עד עמקי נפשם כאשר שמעו את תגובתי: "אינכם צריכים להתנצל כלל. לא אתם הבאתם אותי לכאן... עתה רק תעזרו לי לשוב לביתי...". האנשים עמדו משתוממים לנוכח האצילות המופלאה של התלמיד חכם, והחזירו אותו אחור-כבוד לביתו.

במהלך הימים הבאים המשכנו לשמור על קשר, ואכן ביטל האיש את חתונתו, ועתה נמצא בתהליכים מתקדמים של תשובה... זכיתי להבין היטב מדוע ההשגחה גלגלה אותי עד לבית הכלא באשקלון - כדי להציל נפש תועה מאיסור כרת ולהשיבה אל אבינו שבשמים.

[מתוך וויקיוואר]

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net